

Kommunereformen - barnehage

Det finnes i dag ulike organiseringer av samisk barnehagetilbud. Vi har samiske barnehager, norske barnehager med samisk avdeling og norske barnehager med tilbud om samisk språkopplæring. Dette er barnehager med nord-, lule- og sørsamiske barn og er både private og kommunale.

Det er flest barn med nordsamisk bakgrunn i samiske barnehager. Det finnes i dag kun en lulesamisk barnehage og en sørsamisk barnehage. De siste år har det vært mellom 20-30 barnehager som har hatt tilbud om samisk språkopplæring. Også her er tilbudet gitt til flest barn med nordsamisk bakgrunn. Erfaringsstall fra Sametingets tilskuddsforvaltning viser at flere og flere barnehager gir tilbud om sørsamisk språkopplæring.

Sametinget danner grunnlag for statistikk gjennom sin tilskuddsforvaltning om antall barn, antall barnehager og kommuner som har samisk barnehagetilbud. Gjennom samarbeid med blant annet fylkesmenn ser Sametinget at det kan finnes flere barnehager, enn de Sametinget har registrert, som gir et samisk barnehagetilbud i form av tilbud om samisk språkopplæring.

Det er mange utfordringer knyttet til samisk barnehagetilbud. I dagens lovgivning (Lov om barnehager 2006) gis ikke alle som ønsker det rett til samisk barnehagetilbud. Barna har kun rett til plass i barnehagen, men er ikke sikret retten til et samisk barnehagetilbud. Barn i barnehager bør lovmessig likestilles med elever i grunnskolen når det gjelder rett til samisktilbud.

En annen viktig utfordring er kommunenes kunnskaper generelt om samisk samfunnsliv og verdier, og forståelse av innholdet i samiske barnehagetilbud og informasjonsflyt om dette til foreldre. Jf. lov om barnehager, paragraf 8 er det kommunen som har ansvaret for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur.

Når det gjelder kunnskap og innhold av samisk språk og kultur skal ikke dette være den enkelte samiskspårklige ansattes ansvar alene, men ansvaret må løftes på et høyere nivå, system nivå. I følge rammeplan for barnehagen må det sikres at personalet i barnehagen blir tydelige modeller og bevisste på eget kulturelt og verdimesig ståsted. For å ivareta barnehagens oppdrager mandat må personalet erkjenne sin rolle som kulturformidlere gjennom egen væremåte. Personalet må være åpne for å reflektere over egne holdninger og handlinger. På dette nivået forventes det at kommunen jobber i henhold til FNs urfolkserklæring om barns rettigheter i forhold til utdanning på sitt språk, og sine kulturverdier, og beskyttelse fra diskriminering. Det skal sikres at ansatte i barnehagene innehar nødvendig kompetanse og kunnskap om samisk språk og kultur, slik at det medfører til at barnehagenes mandat oppfylles, det vil si at det gis et likeverdi barnehagetilbud til alle barn i Norge. *Hvordan heve kompetansen i/om samisk språk og kultur? Kan man samarbeide med språksentre eller andre institusjoner for fag-/ressurspersoner? Kan en fag-/ressursperson brukes av flere kommuner?*

Norges urfolk har særskilte rettigheter gjennom ILO konvensjonen nr. 169 om urfolk, og i tillegg gir barnekonvensjonen et omfattende vern for barn av minoriteter og urfolk. Barnehagen skal støtte samiske barn i å bevare og utvikle sitt språk, sin kultur, uavhengig av hvor i landet det bor. Det norske samfunnet består i tillegg til majoritetsbefolkningen av det samiske urfolket, de nasjonale minoritetene og minoriteter med innvandrere bakgrunn. Barn som tilhører den samiske urbefolkningen, de nasjonale minoritetene og barn fra etniske minoritetskulturer må få støtte med å utvikle sin doble kulturtilhørighet. *Hvordan jobbes det med å gjøre både ansatte og barn i*

barnehagen kjent med at samene er Norges urbefolkning og får kjennskap til samisk kultur og samisk språk?

Barnehageloven ansvarliggjør alle kommuner å legge forholdene til rette slik at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur. Sametinget erfarer at mange foreldre søker støtte hos Sametinget om hvilke rettigheter deres barn har til samisk barnehagetilbud. Dette spesielt når kommuner gjennomfører omorganiseringer med bakgrunn i stramme økonomiske rammer. Barnehageloven ansvarliggjør alle kommuner om å tilrettelegge for samisk barnehagetilbud. Mange kommuner opplever at det er en utfordring å finne samiskspråklige ansatte. *Hvordan arbeider kommunene med slike utfordringer ? Hvordan vil kommunene i slike tilfeller finne løsninger så at de oppfyller barnehagens oppdrag og sitt ansvar som barnehageeier ?*

Alle barnehager i Norge er forpliktet til å jobbe etter barnehagelovens forskrift, Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2006). Rammeplanen gir forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagenes virksomhet. Rammeplanen sier at barnehager i samiske distrikt skal være en integrert del av det samiske samfunn og skal synliggjøre mangfoldet, frodigheten og variasjonene i det samiske samfunn.

Sametingets definisjon av samisk barnehagetilbud er et tilbud der barnehagedriften bygger på samisk språk og kultur. Barnehagen skal styrke barns identitet som samer ved å fremme bruken av samisk språk og ved å formidle samisk kultur. Barnehagen ledes av samsiskspråklige pedagogiske personale.

I følge veileder for barnehager med samiske barn er det samiske samfunnet svært mangfoldig, og verdigrunnlaget vil derfor variere fra område til område. Den enkelte barnehage må ut fra lokal kunnskap tilpasse dette til barnehagen. I tillegg til det verdigrunnlaget som gjelder for alle norske barnehager, må den samiske barnehagen styrke og videreutvikle samisk fellesskapsfølelse, utvikle respekt for mangfoldet i samekulturen og trekke det samiske nærmiljøet inn i barnehagen, samt skape grobunn og vekst for samenes nærhet til naturen, og respekt for samspillet mellom menneskene og miljøet omkring oss.

I barnehager i forvaltningsområdet for samiske språk skal det være vedtektsfestet at barnehagen har som formål å styrke barns identitet som samer ved å bruke samisk språk og å formidle samisk kultur, levesett og samfunnsforhold. Videre skal sentrale elementer fra samisk barneoppdragelse ivaretas både i arbeidsmåter og hverdagslivet. Barnehagens tilbud må organiseres slik at barn tas med i ulike arbeidsprosesser og får delta i kulturelle og sosiale virksomheter, og det er en forutsetning at personalet kan samisk.

I barnehager utenfor forvaltningsområdet for samiske språk, har foreldre og barn rett til å forvente at barnehagens personale har kjennskap til og vektlegger at også den samiske kulturen skal være en del av barnehagens innhold.